

1. Inleiding op de christelijke weg

We zijn allemaal op weg

Ons leven is als een reis. We kiezen bepaalde wegen, terwijl we andere links laten liggen. We staan daar niet altijd bij stil. We werken en slapen, eten en praten, beleven mooie en moeilijke momenten, en gaan met de flow. Hoe bewust ben jij je van de weg die je kiest?

Niet iedereen kiest dezelfde richting. Soms lopen de wegen aardig parallel, soms zijn de richtingen heel verschillend. Dat maakt een gesprek zo boeiend. Als je moraal en fatsoen belangrijk vindt en denkt vanuit regels over goed en kwaad, ziet je leven er anders uit dan wanneer je leeft vanuit het motto: 'alles wat lekker voelt en spontaan opborrelt is goed'. Een optimist leeft anders dan een pessimist. Een gelovige leeft anders dan een atheïst.

Kan je niet leven zonder een richting te kiezen? Gewoon willekeurig door het landschap dwalen? Dat kan aantrekkelijk lijken. Maar ook als we ons op een bewust niveau niet uitdrukkelijk aan een bepaalde levensvisie verbinden, blijkt dat we onbewust toch vaak richting kiezen. Hoe komt dat? Door twee dingen, die voor ons allen gelden:

1. Iedereen heeft een verlangen naar geluk.
2. Iedereen heeft een vorm van geloof.

Verlangens als richtingwijzers

Hoe stel jij je een mooi en gelukkig leven voor?

Voor sommige mensen komt een vakantie op een subtropisch eiland dicht in de buurt. Heerlijk op het strand ontspannen, af en toe

een duik nemen in de oceaan en je mee laten drijven op de golven. Natuurlijk ook het eiland ontdekken en genieten van de vogels, de bomen en de watervallen, om dan terug te keren naar je hangmat en lekker te eten. Er zijn vrienden om plezier mee te maken, mee te feesten, rond het kampvuur een boom op te zetten en je gevoelens mee te delen. Wie weet is er ook een speciale vriend of vriendin met wie je liefde en spetterende, romantische seks beleeft.

Of misschien denk jij juist aan de vrijheid om heerlijk aan het werk te zijn. Je voelt een drive om creatief je talenten in te zetten, iets op te bouwen en bij te dragen aan een groter geheel. Je wilt later met trots kunnen terugkijken op een lang en gevuld leven, je wilt kunnen zeggen: dat heb ik nagelaten.

In ons ligt dus een diep verlangen om gelukkig te worden in relaties en werk. We zoeken dit geluk niet allemaal op dezelfde manier. Zoals we straks zullen zien heeft dat te maken met het feit dat we niet allemaal hetzelfde denken. We hebben verschillende (geloofs)overtuigingen. Maar het heeft ook te maken met het feit dat er in een ieder van ons verschillende verlangens aanwezig zijn die ons in verschillende richtingen kunnen trekken. Zo is er enerzijds het verlangen naar vrijheid. Als je niet vrij bent om zelf te kiezen wat voor werk je wilt doen of hoe je je dag indeelt, dan ben je gebonden en kan je niet totaal opbloeien. We hebben vrijheid nodig om een vol en gelukkig leven te leiden. Maar hoe we reageren op dat verlangen naar vrijheid heeft ook te maken met een ander sterk verlangen in ons: het verlangen naar liefde. Er is een verlangen in ons naar liefde voor mensen, liefde voor werk, liefde voor het leven.

Het verlangen naar liefde en het verlangen naar vrijheid kunnen

botsen. Zo kan je (bijvoorbeeld als feestbeest) puur gericht zijn op je eigen genot en vervulling zonder rekening te houden met anderen (vrijheid zonder liefde), of je kan totaal gericht zijn op anderen vanuit sociale druk en plichtsbesef (liefde zonder vrijheid). Het is ook mogelijk om vanuit vrijheid lief te hebben en vanuit liefde vrij te zijn, zoals we in dit boek zullen zien.

Naast het verlangen naar vrijheid en dat naar liefde kunnen we nog andere (deels overlappende) verlangens aanwijzen. In de Griekse oudheid sprak men regelmatig over ons verlangen naar waarheid, goedheid en schoonheid. Dat klinkt misschien wat abstract en filosofisch, maar als je er dieper over nadenkt ontdek je dat dit wezenlijke ingrediënten zijn voor een gelukkig en zinvol leven. Probeer even mee te denken over deze verlangens, en je zult zien dat de Grieken zo gek nog niet waren. Zonder waarheid, goedheid en schoonheid wordt een samenleven met anderen vanuit vrijheid en liefde onmogelijk.

Waarheid

Stel je bent samen met anderen op vakantie op dat heerlijke tropische eiland en iemand uit de groep begint leugens over jou te vertellen, je woorden te verdraaien en je in een verkeerd daglicht te stellen. Je merkt dat veel mensen ineens anders naar je gaan kijken en je gaan mijden. Wat verlang je dan naar waarheid! Over wat waarheid is, kan je lang filosofisch discussiëren, maar als je slachtoffer bent van leugens, voel je de onwaarheid tot in je tenen. En als een dictator de persvrijheid afschaft, beseffen we heel goed dat macht iets anders is dan waarheid. Om in vrijheid en liefde samen te kunnen leven, is het nodig dat mensen in waarheid willen leven. Dat betekent in ieder geval dat je de ander met je woorden geen schade wilt toebrengen en dat je transparant durft te

zijn over je eigen minder mooie kanten. Dat kan een onhaalbaar ideaal lijken, maar voel je het verlangen in jezelf resoneren om zonder masker te leven?

In waarheid leven betekent ook dat je steeds weer wilt leren. Je observeert de wereld en mensen zorgvuldig en je leeft met aandacht. Zo vind je levenswaarheid en een wijze en verantwoorde levensstijl.

Goedheid

Er is een verlangen in ons naar goedheid. We verlangen ernaar om anderen te helpen en iets bij te dragen aan een betere wereld. Als we horen van mensen of dieren die in nood zijn, worden we innerlijk bewogen en willen we iets voor hen doen. Ook hebben we een diepe drijfveer om onze creativiteit en talenten in te zetten om het leven op aarde te bewaren en te ontwikkelen.

Herken je dat? Misschien niet altijd. Soms zijn we vooral druk met ons eigen leven. We worden dan ongevoelig voor de nood van anderen. In zo'n toestand gaan we anderen beschadigen – denk aan kwetsbare mensen en volken, maar ook aan dieren, bomen en planten. Niet actief, maar door nalatigheid. Zodra echter deze ongevoelige schil ook maar even van ons afvalt, komt het verlangen naar goedheid weer naar boven. Om in vrijheid en liefde samen te kunnen leven is deze goedheid cruciaal.

Schoonheid

Er zit ook een diep verlangen in ons om schoonheid te zien en te proeven. Je kunt je verwonderen over de schoonheid van een vlinder, van mensen, of van de natuur. Muziek, film, of kunst kan je diep raken. Natuurlijk is het ook mogelijk deze mooie dingen te analyseren, maar je

komt pas echt tot leven als je vanuit verwondering en dankbaarheid op deze schoonheid reageert. Verwondering is niet alleen belangrijk in onze reactie op kunst maar voor het hele leven. Hoeveel we ook leren en ontdekken, er blijft iets ondoorgrondelijk mysterieus in dit leven. Er is een diepere dimensie. We kunnen het leven nooit helemaal begrijpen en uitleggen. Als we de verwondering kwijtraken wordt het leven vlak en gewoon. Veel mensen krijgen dan het gevoel dat ze eruit moeten breken, om ergens in een ander land weer iets van die schoonheid en verwondering te ontdekken. De verwondering over schoonheid is een onmisbaar ingrediënt in een diep en zinvol leven.

Iedereen heeft een vorm van geloof

Als we allemaal verlangen naar een gelukkig en zinvol leven, waarom kiezen we dan zulke verschillende wegen en maken we zulke verschillende keuzes? Voor een groot deel komt dit doordat we allemaal een vorm van geloof hebben. En dat geloof bepaalt wat volgens ons de beste manier is om gelukkig te worden. Het stuurt ons denken over hoe ons leven zin krijgt. Kortom: hoe onze verlangens naar vrijheid, liefde, waarheid, goedheid en schoonheid vervuld kunnen worden.

Dat iedereen een vorm van geloof heeft, betekent niet dat iedereen religieus is. Als je religieus bent, geloof je in het bestaan van een God of van verschillende goden. Denk maar aan de grote wereldreligies, de islam, het hindoeïsme, het jodendom en het christendom. Mensen met andere overtuigingen, zoals atheïsten, agnosten of humanisten zijn niet religieus, maar ze hebben wel geloof. Wat bedoelen we dan met geloven?

Geloven betekent leven en handelen op basis van overtuigingen die we niet kunnen bewijzen. Allemaal hebben we overtuigingen over hoe onze verlangens het beste kunnen worden vervuld en gestuurd. We ver-

trouwen erop dat deze levensvisie waar is. Vaak gaat dit onbewust. Maar onze overtuigingen beïnvloeden of we links- of rechtsaf gaan, waar we waarheid, goedheid, schoonheid en liefde zoeken. Ze bepalen bijvoorbeeld welke mensen we vertrouwen, wat ons eetpatroon is, waar we wel of niet voor willen demonstreren, of hoe we omgaan met tijd.

Toch is er voor niemand van ons absolute zekerheid te krijgen. We kunnen niet door een wetenschappelijk experiment aantonen dat onze diepste overtuigingen de juiste zijn. Op dit niveau is er geen absolute of objectieve zekerheid te verkrijgen. Het is een kwestie van vertrouwen. Het is een geloofskeus. Niemand ontkomt daaraan.

Dit betekent dat we als mensen naast elkaar staan. Religieuze mensen kunnen en mogen met overtuiging spreken, maar die overtuiging is niet een soort wetenschappelijk bewijs waardoor ze de waarheid op alle punten in pacht hebben en God in hun broekzak. En niet-religieuze mensen hebben ook overtuigingen waarvoor het wetenschappelijk bewijs ontbreekt. Daarom staan we als mensen naast elkaar.

Hoe kies ik een weg?

We hebben allemaal verlangens naar vrijheid, liefde, waarheid, goedheid en schoonheid. Maar onze diepere overtuigingen bepalen op welke weg we de vervulling van onze verlangens zoeken. We maken daarbij allemaal keuzes op grond van overtuigingen die we niet kunnen bewijzen. In dit boek wordt je gevraagd om je levensweg te heroverwegen, welke levensovertuiging je momenteel ook hebt. Daartoe krijg je drie uitdagingen mee:

- Durf te twijfelen
- Durf te kiezen
- Durf de weg van Jezus echt te overwegen

Durf te twijfelen

Iedereen twijfelt weleens. Sterker nog: *het is goed af en toe te twijfelen.*

“Alleen degene die niets weet twijfelt aan niets.”

– Frans gezegde

“Met veel twijfel komt veel inzicht; met weinig twijfel komt weinig inzicht.”

– Chinees gezegde

“Als we een beproefd geloof willen hebben, moeten we niet bang zijn om te twijfelen. Als twijfel op een gegeven moment gegrond blijkt te zijn, dan geloofden we iets wat het niet waard was om geloofd te worden. Maar als twijfel een antwoord ontvangt, dan is ons geloof sterker geworden. Ons geloof in God is dan zekerder geworden en we kunnen dieper van God genieten.”

– C.S. Lewis

Twijfel onderdrukken is ongezond! We leven namelijk allemaal met heel veel ‘zekerheden’, en het is goed om jezelf af en toe de vraag te stellen of die zekerheden wel zo zeker zijn. “Waarom geloof ik dit? Baseer ik mijn leven niet op een illusie?” Twijfel kan ons aansporen om geloofsovertuigingen te verdiepen of bij te stellen.

Er zijn echter ook vormen van twijfel die niet zozeer ons aansporen om te leren, maar eerder de neiging hebben om ons te verlammen:

“Je kunt het nooit zeker weten”

Het is fascinerend om te zien hoeveel de wetenschap heeft ontdekt in de laatste eeuwen. Wetenschappers doen experimenten, observeren, meten, ontwikkelen theorieën, en testen ze. Wetenschappers werken vanuit het principe dat alles wat niet objectief verifieerbaar is (niet objectief te controleren), betwijfeld moet worden. Het is een prachtig principe voor het onderzoeken van materie. Maar kan je het ook hanteren bij persoonlijke relaties (liefde) of bij de relatie met ‘het hogere’ (religie)?

Onder invloed van het wetenschappelijk denken is religie verdacht geworden. Als je het niet kunt bewijzen in een laboratorium moet het betwijfeld worden. Bewijs eerst maar eens dat God bestaat! In dit klimaat ontstaat fundamentalisme en relativisme. Zowel de fundamentalist als de relativist gaat ervan uit dat ‘geloofskennis’ net zo absoluut zeker moet zijn als de kennis van een wetenschappelijk experiment.

De fundamentalist denkt dat hij die absoluut zekere kennis gevonden heeft, bijvoorbeeld door te redeneren dat de Bijbel of de Koran onfeilbaar is en dat hij de juiste interpretatie ervan heeft. Hij heeft dan ook moeite met tegenstrijdigheden in de Bijbel of de Koran, en met inzichten die zijn interpretatie lijken te weerspreken.

De relativist denkt dat absoluut zekere kennis nooit te vinden is: alle claims tot waarheid zijn relatief. Afgezien van het feit dat deze bewering filosofisch niet houdbaar is – je moet dan namelijk van deze bewering ook zeggen dat ze relatief is – kan je er ook niet goed mee leven. Want je kan in een gesprek wel voortdurend alle diepere overtuigingen relativiseren, maar in je levensstijl zal blijken dat je wel degelijk bepaalde waarden en overtuigingen hebt. We kunnen onze eigen overtuigingen niet verbergen achter vermeende objectiviteit, maar ook niet achter vermeende relativiteit. Er is altijd een element van ‘risico’ en

‘durf’ en ‘sprong’ in ons geloof. We moeten allen heel persoonlijk een geloofskeus maken.

‘Absoluut zekere en objectieve kennis’ hoort niet bij het gebied van ‘geloof’, net zomin als het past bij het gebied van ‘liefde’. Liefde ontstaat als je elkaar vertrouwt. Dat is iets anders dan absolute zekerheid hebben over alle feiten in het leven van die ander. Zo is het ook met geloof. In de Bijbel zegt een schrijver: “Wij zien als door een wazige spiegel” (1 Korintiërs hoofdstuk 13 vers 12). Hij is overtuigd van wat hij ziet, zonder te beweren dat alles glashelder is.

“Ik voel het niet”

Het kan zijn dat je over veel beslissingen onzeker bent omdat je gevoel per dag verschilt. Dit kan zeer verlamvend werken, omdat je jezelf constant de vraag stelt: voel ik dat dit waar is? Hier is de metafoor van de weg misschien behulpzaam. Je gaat een bepaalde weg en die weg overtuigt je of niet. Maar als je bij elke stap probeert je eigen gevoelstemperatuur te meten, dan kom je aan het lopen niet toe. Ga eerst maar lopen, dan komt het gevoel vanzelf. Het gevoel is als een vlinder. Hoe meer je erop jaagt, hoe harder het wegvliegt. Maar als je aandacht op iets anders gericht is, kan die vlinder zomaar op je schouder landen.

Durf te kiezen

Je mag twijfel toelaten. Maar je hoeft je niet te laten verlammen door twijfel. Dat gebeurt als je je helemaal richt op je twijfels en vergeet dat je te midden van al die twijfels al vele diepe overtuigingen hebt. Je gelooft al! Probeer die overtuigingen op het spoor te komen, reflecteer op je ervaringen, en ga in gesprek met anderen. Zo ontdek je of het een goede weg is of een dwaalweg.

Dialog met anderen is belangrijk als je goed wilt kiezen. Of je nu atheïst, agnost, christen, of boeddhist bent, wist je dat er miljarden mensen op deze planeet zijn die andere overtuigingen hebben dan jij? Als we in deze wereld willen leren om vreedzaam samen te leven, is het enorm belangrijk dat we respectvol met elkaar leren communiceren.

Echt *luisteren* betekent dat je de ander niet direct in een hokje plaatst, maar dat je je concentreert op wat die ander zegt en probeert hem/haar te begrijpen. Van ieder mens kan je wel iets leren. Dus ook als je christen bent, is het goed om te luisteren naar en te leren van mensen die atheïst of hindoe zijn. Luisteren naar iemand is een uiting van liefde en respect.

Spreken is ook belangrijk in een goede dialoog. Het betekent dat je zo accuraat mogelijk zegt wat je denkt. Het betekent dat je bereid bent om je mening en je geloof te presenteren. En ook dat je je mening en je geloof niet na de eerste kritische vraag relativeert, of de spanning van conflicterende meningen uit de weg gaat.

Als je zo in gesprek bent met anderen zal enerzijds blijken dat je nooit helemaal objectief bent. We zijn beïnvloed door onze opvoeding, cultuur, taal, etc. Iedereen is beperkt in kennis, inzicht en ervaring. Toch betekent dit anderzijds niet dat we gevangen hoeven te blijven zitten in onze subjectiviteit. Als je echt op zoek bent naar waarheid kan de ander je juist helpen om je eigen blinde vlekken te ontdekken. Bovendien blijken sommige stemmen meer gewicht te hebben dan andere. Voor miljoenen mensen heeft de stem van Mozes meer gewicht dan vele andere stemmen, voor miljoenen anderen geldt dit voor de stem van Jezus, of die van Mohammed, of Boeddha.

Durf de weg van Jezus echt te overwegen

Dit boek geeft geen overzicht van alle grote religies en levensbeschouwingen. Afgezien van het feit dat er weinig mensen zijn die voldoende kennis hebben om zo'n overzicht te produceren, zal het ook altijd een meer afstandelijke beschrijving opleveren. Dit boek introduceert je in de weg van Jezus. Het is een weg die ik persoonlijk ken en waar ik enthousiast over ben. Ik denk dat Jezus' onderwijs en het verhaal over zijn leven enorm veel gewicht hebben. Daarom zou ik graag zien dat mensen de weg van Jezus echt overwegen.

Contrast: redenen om geen christen te worden

Er zijn intelligente mensen die een diepe afkeer hebben van het christendom. Onderstaande redenen worden vaak genoemd.

- De Bijbel is een gevaarlijk boek want de God die daarin beschreven wordt geeft opdracht tot geweld en is zelf ook vaak gewelddadig.
- De christelijke ethiek over seks is veel te bekrompen. Die onderdrukt de gezonde, lichamelijke, en warmbloedige passie en sluit homoseksuelen, lesbiennes, en transgenders buiten.
- Het geloof in een goede en almachtige God is niet te rijmen met het vele lijden in de wereld.
- Christenen zijn erg hard en veroordelend (geheven vingertje!).
- De kerk heeft mensen gemanipuleerd door hun schuldgevoel aan te praten en hen bang te maken voor een eeuwige hel.

Welke van deze overtuigingen belemmeren jou om de weg van Jezus te overwegen?

Deze vijf bezwaren worden opnieuw aangestipt in kaderteksten in hoofdstuk drie, vier, vijf, zes, en zeven. Voel je vrij dat al te lezen als een vraag je erg bezighoudt.

Zoals je kunt zien in het onderstaande overzicht staat in elk hoofdstuk een aspect van de weg van Jezus centraal. Het is de weg die hij zelf gegaan is. Maar Hij nodigt mensen ook uit om hem op die weg te volgen. Jezus zei: “Ik ben het licht voor de wereld. Als je mij volgt, leef je niet meer in het donker. Dan hoor je bij het licht dat leven geeft” (Johannes 8:12).

In de tekst van elk hoofdstuk kom je steeds vier dingen tegen:

- I. *Thema*. Een inleiding op het thema.
- II. *Verhaal*. Een bespreking van een Bijbels verhaal. De verhalen over Jezus staan centraal (behalve in het volgende hoofdstuk dat nog inleidend van aard is). Na de hoofdstukken in dit boek gelezen te hebben, zal je veel beter bekend zijn met Jezus’ manier van leven. Maar je zult ook de hoofdlijnen van het eerste deel van de Bijbel leren kennen, omdat die eraan bijdragen dat je een duidelijker beeld van Jezus krijgt.
- III. *Spiritualiteit*. Om je te helpen de weg van het christelijk geloof te ontdekken nemen we je als het ware mee op reis door het christelijk jaar (meestal ‘kerkelijk jaar’ genoemd). Aan het eind van zeven hoofdstukken zal je bekend zijn met alle christelijke feesten.
- IV. *Praktische oefeningen*. Elk hoofdstuk heeft een aantal oefeningen om je op weg te helpen.

1. INLEIDING OP DE CHRISTELIJKE WEG

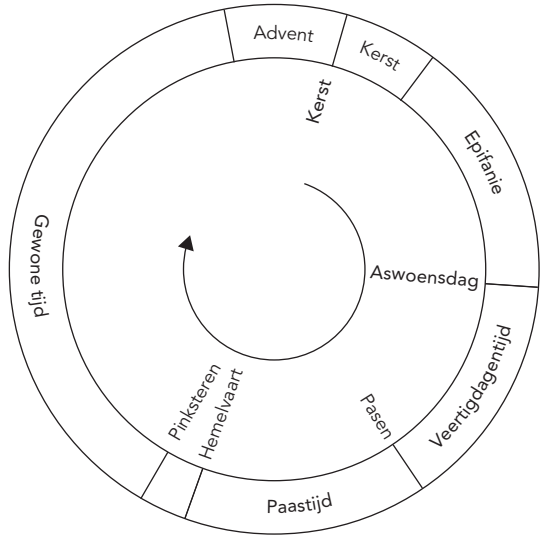
Thema	Spiritualiteit	Verhalen
1 Inleiding op de christelijke weg	–	–
2 Een weg in een mooie en problematische wereld	Gewone tijd	Begin van Bijbel
3 Een weg die vertrouwen vraagt	Advent en kerst	Jezus' geboorte Abraham
4 Een weg die je uitdaagt te leven vanuit liefde	Epifanie	Jezus' leven Mozes, David/Salomo
5 Een weg met moeilijkheden en tegenstand	Lijdenstijd	Jezus' lijden en sterven Ballingschap
6 Een weg waarop je verrast wordt door nieuw leven	Pasen	Jezus' opstanding De eerste gemeente
7 Een weg die je hoopvol in beweging brengt	Hemelvaart en Pinksteren	De komst van de heilige Geest Wereld en je eigen leven

De christelijke kalender

De christelijke kalender is ingedeeld in verschillende periodes met elk een eigen accent. Door met de kalender mee te leven, volg je als het ware Jezus op zijn weg, en je beleeft steeds een ander accent in de christelijke spiritualiteit (zie de figuur). Je zal ontdekken dat de kalender meer pe-

rioden heeft dan kerst en Pasen, en ook dat deze perioden een bepaalde spiritualiteit aanmoedigen.

De eerste helft van het christelijk jaar is de 'bijzondere tijd'. In deze periode komen alle belangrijke momenten van het leven van Jezus aan de orde. Dit begint met de verwachting van Je-

zus' geboorte (de periode van advent). Met kerst wordt zijn geboorte gevierd. Met epifanie wordt de aandacht verplaatst naar Jezus' leven. Dan komt de veertigdagentijd waarin het lijden van Jezus centraal staat. Daarna komt het hoogtepunt in de christelijke kalender: Goede Vrijdag (de dag waarop Jezus sterft), Stille Zaterdag (de dag dat Jezus in het graf ligt) en paaszondag (de dag dat Jezus opstaat uit de dood). Na dit hoogtepunt volgt de paastijd, een periode van vijftig dagen waarin christenen stilstaan bij de betekenis van Jezus' opstanding. Bijna aan het einde van deze periode (na veertig dagen) vieren christenen het feest van Hemelvaart (Jezus gaat terug naar God). Dan komt Pinksteren. Christenen vieren dat iets van de geest en energie van Jezus in deze wereld werkzaam is geworden. Mocht dit allemaal nieuw voor je zijn... de komende hoofdstukken zullen je introduceren in deze thema's.

De tweede helft van het kerkelijk jaar is de 'gewone tijd'. Dit is de tijd tussen Pinksteren en advent. In deze periode staan geen specifieke

gebeurtenissen uit het leven van Jezus centraal, maar ons eigen ‘gewone’ leven van werk en relaties. De afwisseling tussen ‘bijzondere tijd’ en ‘gewone tijd’ herinnert je eraan dat de training om de weg van Jezus te bewandelen niet bedoeld is om je uit het gewone leven te halen, maar juist als doel heeft je toe te rusten om dat gewone leven op een nieuwe manier in te vullen, geïnspireerd door de liefde van Jezus.

Bespreek je dit boek met een groep? Meer praktische oefeningen en gespreksvragen bij dit hoofdstuk vind je op www.lerenindekerk.nl onder de button *Tafelgesprekken voor denkers*.